

Секція 6

**РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕНДЕНЦІЇ,
МОЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Берташ Ірина

(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій Білан О. С.)

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ
ПІДПРИЄМСТВА**

Кожне підприємство, незалежно від форми власності та масштабів діяльності, підпорядковується циклічним законам життєдіяльності. Можливість модифікуватись, переходити на вищі стадії розвитку або навпаки, потрапляти у кризове становища, вимагає від суб'єктів господарювання зміни цілей, стратегій та способів їх реалізації. Тому вивчення та врахування теоретичних і практичних процесів циклічності розвитку дозволить керівникам підприємств приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Теоретичні аспекти теорії життєвого циклу підприємства висвітлені в роботах І.Адзіеса, Л.Грейнера, К.Камерона, Р. Куїнна, Ф. Лідена, Д. Міллера. Дослідження в цій сфері проводили і вітчизняні вчені, такі як В. Бугай, М. Бурка, О.Кошилюк, О. Кузьмін, О.Мельник, Ю.Примуц, Н. Подольчак, С. Стецівга і н.

З метою забезпечення конкурентоспроможності кожне підприємство працює над створенням нової продукції, яка відповідає запитам споживачів. Скоротити час виведення на ринок нового виробу і, тим самим, підвищити ефективність своєї діяльності, виробничим підприємствам дозволяє застосування технології управління життєвим циклом продукції. Відповідно до основних теорій життєвий цикл – це період, протягом якого підприємство принципово змінює цінності й орієнтації, проходячи декілька послідовних стадій розвитку.

Життєвий цикл підприємства тісно пов'язаний із життєвим циклом товару – часовим інтервалом ринкового життя товару, що складається із декількох послідовних етапів, кожен з яких характеризується істотними відмінностями у обсягах збуту товару та прибутку. Згідно із концепцією життєвого циклу, кожен товар проходить через етапи розроблення, впровадження на ринок, зростання, зрілості та спаду. Таким чином, система управління підприємством повинна формуватися з урахуванням його руху стадіями «життєвого циклу». Інформація про проблеми, що виникають на кожній стадії «життєвого циклу», допомагає побудувати криву «життєвого

циклу» підприємства й розробити адекватну систему управління з метою подолання конкретних проблем, які виникають у процесі внутрішніх і зовнішніх змін.

Значний внесок у розвиток теорії й практики управління життєвим циклом підприємства зробив професор І. Адізес. На його думку, кожна фаза життєвого циклу підприємства закінчується кризою, тому необхідно послідовно вирішувати проблеми, що виникають та спричинені зростанням бізнесу, зміною конкуренції, технологій і оточуючого середовища. Якщо вчасно не вирішити нормальні проблеми, вони стають аномальними і з часом перетворюються на патології, що призводить до поглиблення кризи.

Відповідно до моделі І. Адізеса, в процесі життєдіяльності підприємства можна виділити десять закономірних послідовних етапів: виходжування; дитинство; дитинство (давай-давай); юність; розквіт; стабілізація; аристократизм; рання бюрократизація; пізня бюрократизація; смерть [1].

Існують й інші моделі, проте на практиці теорія І. Адізеса є досить результативною. По-перше, вона дозволяє спрогнозувати розвиток подій і виникнення критичних ситуацій, та, відповідно, дає можливість підготуватися до них належним чином. По-друге, ця модель детально описує усі процеси, що відбуваються всередині організації, тим самим виявляючи закономірні явища і відхилення, що допомагає менеджерам зосередитися на вирішенні реальних проблем, а не витрачати даремно зусилля на «тимчасові труднощі».

Практичний досвід роботи підприємств доводить, що використання стратегій управління життєвим циклом створює сприятливі умови для розвитку підприємств та допомагає їм в реалізації ключових бізнес-завдань. Незважаючи на значні переваги від практичної реалізації ключових принципів управління життєвим циклом, більшість підприємств не мають дієвого механізму прийняття рішень у рамках стратегії управління ЖЦП [2].

Таким чином, концепція життєвого циклу дає можливість структурувати проблеми, які виникають на підприємстві, дозволяє спрогнозувати розвиток подій і виникнення критичних ситуацій, допомагає менеджерам зосередитися на вирішенні реальних проблем, попереджуючи можливі кризи [3].

В сучасних умовах модель життєвого циклу підприємства є важливим і ефективним інструментом діагностики його діяльності, що сприяє запобіганню поточних проблем та, водночас, дозволяє компаніям вчасно здійснювати стратегічні перетворення для забезпечення циклічності їхнього розвитку.

Використані джерела

1. Балбан В. С. Особливості концепцій життєвого циклу організацій – [Електронний ресурс] / В. С. Балбан // Управління розвитком. – 2014. – № 1. – С. 83-86. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_1_36
2. Бугай В.З. Життєвий цикл як інструмент антикризового управління підприємством [Електронний ресурс] / В.З. Бугай, М.З. Бурка. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/32.pdf